

Kampweg 5
3769 DE Soesterberg
Postbus 23
3769 ZG Soesterberg

www.tno.nl

T +31 88 866 15 00
F +31 34 635 39 77

TNO-rapport

TNO 2015 R10311

Wijkdashboard: Age-Friendly City Den Haag

Datum	02 april 2015
Auteur(s)	C. Bottenheft M.K. van Doleweerd E.J. van de Kraats N.G. Egter van Wissekerke L.H. Engbers
Aantal pagina's	41 (incl. bijlagen)
Aantal bijlagen	4

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor opdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen de partijen gesloten overeenkomst.

Het ter inzage geven van het TNO-rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

© 2015 TNO

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Doelstelling	3
1.2	Beoogd resultaat.....	3
2	Aanpak.....	5
2.1	Operationalisering van indicatoren	5
2.2	Verzamelen en bewerken van data	6
2.3	Datapresentatie	7
3	Resultaten en bevindingen.....	9
3.1	Toelichting template.....	9
3.2	Seniorvriendelijkheid; samengestelde score Den Haag op de AFC-thema's.....	9
3.3	Algemene kenmerken van een wijk.....	25
3.4	Eenzaamheid.....	26
4	Mogelijkheden en beperkingen	28
4.1	Mogelijkheden.....	28
4.2	Beperkingen.....	28
5	Conclusie.....	30
6	Literatuur	31
6.1	Literatuurselectie van basisliteratuur wijkdashboardtemplate TNO	32
	Bijlage(n)	
	A WHO-criteria	
	B Wijken Den Haag	
	C Functioneringsprofielen	
	D Tabellen	

1 Inleiding

De Dienst OCW van de gemeente Den Haag wil komende jaren inzetten op twee aspecten: 'vitale ouderen' en een 'age friendly city' (AFC). Het doel van het ouderenbeleid is Haagse ouderen in staat te stellen zelfredzaam en veerkrachtig te zijn, ondanks toenemende kwetsbaarheid. Ouderen blijven langer zelfstandig wonen en zullen zo lang mogelijk de regie over hun leven willen houden, actief en zinvol bezig willen zijn en betrokken willen blijven. Dit betekent dat Den Haag wil werken aan een stad waar de oudere bewoners gemotiveerd worden actief te blijven, waar vitaliteit bevorderd wordt, eenzaamheid wordt tegengegaan en waar de omgeving en voorzieningen voor iedereen toegankelijk en veilig zijn. In het eerste deel van dit onderzoek heeft TNO in opdracht van de gemeente Den Haag focusgroepen gehouden onder Haagse ouderen, waarin de ouderen hun invulling hebben gegeven aan het begrip vitaliteit en waarin zij voorwaarden hebben geformuleerd om vitaal oud te worden (zie rapportage 'Vitale ouderen in de Age-friendly stad Den Haag'). Het tweede deel van het onderzoek, welke in onderstaande rapportage wordt toegelicht, beschrijft hoe de gemeente Den Haag scoort op seniorvriendelijkheid. Het kader seniorvriendelijke stad zoals geformuleerd door de WHO (age friendly cities)¹ is leidend bij het vaststellen van de score en is opgebouwd uit acht thema's:

- 1 Publieke ruimte
- 2 Transport
- 3 Huisvesting
- 4 Sociale participatie
- 5 Respect en sociale inclusie
- 6 Burgerparticipatie en werkgelegenheid
- 7 Communicatie en informatie
- 8 Gemeenschap en gezondheidszorg

1.1 Doelstelling

Het doel van dit project is tweeledig, enerzijds het verkrijgen van een indicatie van de seniorvriendelijkheid van Den Haag en anderzijds om dit thema te agenderen in het toekomstige beleid. Dit kan vervolgens worden gebruikt als aanknopingspunt voor bewoners en professionals in de verschillende wijken om gezamenlijk te werken aan een seniorvriendelijke wijk met vitale ouderen.

1.2 Beoogd resultaat

De resultaten van dit project zijn:

- Een set aan geoperationaliseerde indicatoren uit het WHO-document 'Global age-friendly cities; a guide'¹ in een template.
- Een overzicht van de scores per wijk in cijfers, teksten en kaartvisualisaties in een rapportage en een PowerPoint presentatie.

Om het resultaat visueel te ondersteunen maakt TNO gebruik van het Wijkdashboard (een web-based applicatie) voor de gemeente Den Haag. In het Wijkdashboard wordt inzichtelijk hoe de Haagse wijken afzonderlijk en ten opzichte

¹ World Health Organization (Ed.). (2007). Global age-friendly cities: A guide. World Health Organization.

van elkaar scoren op de criteria voor Age Friendly Cities (AFC) die de gemeente Den Haag samen met TNO heeft ontwikkeld.

2 Aanpak

Om een indicatie te krijgen van de seniorvriendelijkheid van de wijken in Den Haag seniorvriendelijk zijn, is er uitgegaan van de AFC-criteria van de WHO. Een afgeleide, speciaal tijdens dit project ontwikkelde, variant van de TNO-methodiek van het 'Wijkdashboard' is hiervoor ingezet. Hiermee kan op een innovatieve en structurele manier een nulmeting op basis van beschikbare data in het kader van AFC worden uitgevoerd. Deze methodiek maakt relevante beleidsindicatoren inzichtelijk.

De aanpak van dit project is bij aanvang in drie fasen onderverdeeld, te weten:

- 1 Operationalisering van indicatoren
- 2 Verzamelen en bewerken van data
- 3 Datapresentatie

Deze drie fasen worden in de volgende paragrafen toegelicht.

2.1 Operationalisering van indicatoren

De criteria die de WHO (zie bijlage A) heeft opgesteld om te bepalen hoe seniorvriendelijk een stad is, zijn in de eerste fase vertaald naar meetbare indicatoren. Aan deze operationalisering liggen vier vormen van input ten grondslag:

- 1 De focusgroepen die zijn gehouden in het kader van het TNO-onderzoek 'Vitale ouderen in de 'Age-friendly stad' Den Haag'. Tijdens deze focusgroepen is met vier groepen Haagse senioren en een groep professionals besproken wat senioren onder vitaliteit verstaan en wat zij nodig hebben om vitaal te zijn. Daarbij zijn zowel de eigen capaciteiten en beperkingen van senioren, alsook de rol die de gemeente Den Haag, hulpverleners en het sociale netwerk van de senioren kunnen spelen, aan de orde geweest. Aan de hand van een vragenlijst en een gespreksleidraad zijn de WHO-thema's besproken. Ook zijn de senioren in de gelegenheid gesteld om andere relevante informatie met betrekking tot hun vitaliteit te delen. De resultaten van deze focusgroepen dienden als input bij het operationaliseren van de indicatoren².
- 2 De bestaande operationalisering van indicatoren in het Wijkdashboard van TNO. Het Wijkdashboard bevat indicatoren die van invloed zijn op de leeftijd waarop iemand niet langer zelfstandig thuis kan wonen en zich genoodzaakt voelt of genoodzaakt is, naar een intramurale instelling te verhuizen. Deze indicatoren zijn vastgesteld in de Monitor voor Rotterdam³. Voor een deel overlappen deze indicatoren met de AFC indicatoren van de WHO. TNO heeft beiden met elkaar vergeleken, waarbij gebruik is gemaakt van een spreadsheet. Hierin is aangegeven waar mogelijke overlap bestaat. Daar waar sprake was van overlap is in overleg met de gemeente Den Haag bepaald of de

² Van Hespen, A., de Leeuw, E. & Strijk, J. (2015). Vitale ouderen in de 'Age-friendly stad' Den Haag. TNO-rapport: TNO/LS 2014 R10175

³ Monitor Rotterdam, TNO

- operationalisaties voor langer thuiswonen ook gebruikt kunnen worden voor AFC thema's in het huidige project.
- 3 Een beknopte literatuurstudie naar indicatoren en operationalisering en betreffende de criteria en meetwijzen voor AFC's in (inter)nationale onderzoeken. Een overzicht van de geraadpleegde literatuur bevindt zich in hoofdstuk 6.
 - 4 Een bijeenkomst met diverse (beleids)ambtenaren van de gemeente Den Haag die werkzaam zijn in het sociale-, ruimtelijke-, en/of in het onderzoeksdomein. Tijdens deze bijeenkomst is een discussie gevoerd over mogelijke operationalisering en databronnen. Zo bleken er AFC's te zijn die in de Nederlandse context meer of minder relevant zijn en bleken er indicatoren te zijn die in context van Den Haag specifiek om aandacht vragen. Een voorbeeld dat in de Nederlandse context minder relevant is betreft de markering van voetgangersoversteekplaatsen, die door de Nederlandse wet- en regelgeving op dat gebied relatief goed georganiseerd en veelvuldig aanwezig is. Een ander voorbeeld is de indicator 'percentage 65-plussers dat zich uitgesloten voelt'. In het Haagse beleid is expliciet aandacht voor eenzaamheid onder senioren, wat sterk gerelateerd is aan deze indicator. Daarom is deze indicator in Haagse context juist bijzonder relevant.

TNO heeft aan de hand van deze input een voorstel gedaan voor de operationalisering van de indicatoren middels een template, welke is vormgegeven in een Excel spreadsheet. Vervolgens heeft een aantal ambtenaren dat eerder al was geraadpleegd, gereageerd op de door TNO voorgestelde operationalisering. Op basis van hun commentaar zijn sommige operationalisering aangepast.

Naar wens van de gemeente Den Haag is in aanvulling op de indicatoren van de WHO AFC's ten slotte ook het thema 'eenzaamheid' toegevoegd aan de lijst met operationalisering. Dit thema is namelijk benoemd als een belangrijk speerpunt in het beleid van Den Haag. Als aanvullende werkzaamheden heeft TNO ook dit thema op basis van een beknopte literatuurstudie en een expertsessie binnen TNO geoperationaliseerd. Van alle indicatoren die onder de andere thema's genoemd zijn, is bepaald of zij ook raken aan het thema 'eenzaamheid'. Echter, het adequaat operationaliseren van het thema eenzaamheid is een project op zich. De huidige operationalisering van eenzaamheid moet daarom beschouwd worden als een eerste concept aanzet.

2.2 Verzamelen en bewerken van data

De benodigde data bleek verspreid te zijn over diverse bronhouders. Nadat TNO een informatiedocument over de wijze van data-ontsluiting had verschaft, coördineerden enkele gemeenteamtensaren de aanlevering van data waarvan de gemeente bronhouder is. TNO coördineerde en verzorgde de data-aanlevering van openbaar beschikbare data en data waarvan TNO bronhouder is. In het template is achter de dataweergave een overzicht gegeven van de bijbehorende bronnen.

2.2.1 *Schaalniveau*

Er is gestreefd om alle data op wijkniveau te verzamelen. Indien de data niet (op wijkniveau) beschikbaar was, is gekozen voor een pragmatische insteek. In dat geval werd ofwel beschikbare data op andere schaalniveaus (stadsdeelniveau, dan

wel stadsniveau) gebruikt, ofwel voor een alternatieve operationalisering gekozen. Voor een deel is deze data afkomstig uit open databronnen.

2.2.2 *Bewerking*

Waar nodig is de geleverde data bewerkt om deze geschikt te maken voor invoer in het template en de nulmeting. Bijvoorbeeld, de berekening van de gemiddelden per wijk voor een aantal indicatoren. Het merendeel van de benodigde bewerkingen is uitgevoerd door de gemeente Den Haag, waaronder het bepalen van (afstanden tot) locaties van voorzieningen en objecten. Behalve de bewerkte kwantitatieve data, zijn de ook de kwalitatieve resultaten van de focusgroepen gebruikt. Deze zijn in de fase van databewerking gekoppeld aan de geleverde cijfers op basis van overeenkomende indicatoren en thema's.

2.2.3 *Prioritering van indicatoren*

Ten slotte is er een prioritering van de indicatoren op een vijfpunts schaal voorgesteld op basis van de verkregen input bij de operationalisering van de data. Deze schaal bevat zowel negatieve als positieve waarden. Negatieve waarden staan voor een negatieve invloed op de AFC-score en positieve waarden voor een positief effect op de AFC-score. Daarmee wordt duidelijk welke indicatoren en thema's in de context van Den Haag specifiek aandacht verdienen. Indicatoren en thema's die genoemd zijn in de focusgroepen kregen de hoogste prioriteit, gevolgd door achtereenvolgens indicatoren en thema's behorend tot het bestaande TNO-template voor wijkdashboardoperationaliseringen, indicatoren en thema's genoemd in de onderzochte literatuur en indicatoren en thema's genoemd in de WHO-checklist voor AFC's. Daarnaast hebben experts de prioritering beoordeeld. Voor het thema eenzaamheid, waar de gemeente Den Haag specifiek aandacht voor heeft gevraagd, is de wijze van prioritering gelijk aan de andere thema's. Doordat eenzaamheid is uitgewerkt als een apart thema met bijbehorende indicatoren, is het voor de gebruiker wel mogelijk om dit thema apart te bekijken en te beoordelen. Ook kan de gebruiker het thema als geheel zwaarder laten wegen ten opzichte van andere thema's. Dit geldt overigens voor de prioritering van alle thema's en indicatoren. De huidige prioritering betreft een voorstel gedaan door TNO en de indicatoren onder het thema eenzaamheid betreffen alleen zaken die binnen de scope van de WHO thema's naar boven kwamen. Om eenzaamheid daadwerkelijke in kaart te brengen is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Indien gewenst, kan de applicatiegebruiker de prioritering van zowel de afzonderlijke indicatoren als de thema's naar zijn wens aanpassen (zie hierna).

2.3 **Datapresentatie**

De visualisatie van de data heeft in deze fase plaatsgevonden in het Wijkdashboard van TNO. Deze applicatie geeft de scores op de afzonderlijke indicatoren en thema's op wijkniveau (of stadsdeelniveau) weer in een geografische kaartlaag. In bijlage C is een overzicht van alle wijken te vinden. In de menubalk kan de gebruiker de WHO-thema's, losse indicatoren en wijken selecteren en deze met elkaar vergelijken. Het template verschaft de kwantitatieve data die op de kaart kan worden geprojecteerd.

Om de koppeling met kwalitatieve resultaten te maken, heeft TNO de resultaten van de focusgroepen gekoppeld aan de AFC-thema's. Deze visualisatie is speciaal voor dit project aan het Wijkdashboard toegevoegd. Zo kan de gebruiker in één

oogopslag zien hoe de wijken ten opzichte van elkaar presteren en kan hij/zij dit direct koppelen aan de resultaten van de focusgroepen.

2.3.1 *Analyse van indicatoren*

Daarnaast biedt het TNO-platform de mogelijkheid aan de gebruiker om een multicriteria-analyse (MCA) uit te voeren. Dit is een methode om meerdere indicatoren op de kaart te combineren tot een nieuwe eigenschap. Op die manier kan een gebruiker bijvoorbeeld zien hoe een wijk scoort als je verschillende indicatoren op het gebied van sociale participatie samenvoegt. De samenvoeging van de diverse indicatoren wordt bereikt door op een eenvoudige meetkundige manier:

- Elke indicator te herschalen naar een bereik tussen de 0 (minimale waarde in de 44 wijken) en 1 (maximale waarde in de 44 wijken)
- Elke indicator een weging te geven van -1 tot -5 of van +1 tot +5 ten opzichte van de andere indicatoren. Een gewicht minder dan 0 veroorzaakt een negatief effect, een waarde groter dan 0 veroorzaakt een positief effect. Bij waarde 0 wordt de indicator genegeerd.

De door TNO opgestelde prioritering vormt de standaardinstelling voor de MCA. Zoals reeds benoemd, is deze door de gebruiker naar eigen inzicht en kennis zelf opnieuw in te stellen.

Ten slotte heeft TNO de datavisualisaties en het template verwerkt tot een presentatie in PowerPoint voor de gemeente Den Haag. Hierin zijn de belangrijkste resultaten opgenomen. Naast de presentatie voorziet TNO de gemeente van het template. Hierin zijn alle operationaliseringen en de bijbehorende kwantitatieve en kwalitatieve data geordend weergegeven, wordt duidelijk wie de bronhouder van de data is, aan welke operationaliseringen de indicatoren kunnen worden gekoppeld en welke prioritering deze hebben gekregen. Op deze manier kan de gemeente ook zonder het Wijkdashboard analyses uitvoeren.

3 Resultaten en bevindingen

Hieronder zal eerst een toelichting worden gegeven op het template dat kwantitatieve data verschaft die op de kaart kunnen worden weergegeven. Vervolgens zullen de bevindingen van dit onderzoek worden beschreven. Dit zal worden gedaan op basis van de acht AFC-thema's. Daarnaast zal aan de hand van algemene kenmerken worden beschreven hoe de wijken zijn opgebouwd en hoe een relatie kan worden gelegd tussen de kenmerken van de wijken en de indicatoren. Omdat in het Haagse beleid expliciet aandacht is voor eenzaamheid onder senioren, zal dit thema nog apart worden toegelicht. Ten slotte zal er een scenario worden beschreven waarin aandacht wordt besteed aan de resultaten uit de focusgroepen.

3.1 Toelichting template

Als bijlage bij het rapport is een Excel-bestand opgenomen met het template voor het Wijkdashboard. Hierin zijn de indicatoren behorende bij de thema's weergegeven. Per indicator is een operationalisering gegeven met daarbij de kwantitatieve data per wijk, stadsdeel of stad. Ook is in dit template de prioritering opgenomen van de indicatoren. Deze prioritering is tot stand gekomen op basis van de uitgevoerde focusgroep gesprekken, literatuurstudie en expert-opinie. Achter deze dataweergave is een overzicht gegeven van de bijbehorende bronnen. Dit template heeft als input gediend voor de visualisatie van de data op de kaart. In enkele gevallen was geschikte data voor een goede operationalisering van een indicator niet voorhanden. Deze indicatoren zijn niet ingevuld in het template. Bij het interpreteren van de uitkomsten van de nulmeting moet daarom rekening gehouden worden met het feit dat mogelijk essentiële data ontbreekt of alleen op een hoger schaalniveau beschikbaar is om een compleet en voldoende gedetailleerd beeld te krijgen (zie hoofdstuk 4 voor een verwijzing naar een overzicht hiervan). Het aantal indicatoren verschilt per thema. Voor de thema's Transport, Burgerparticipatie en werkgelegenheid en Communicatie en informatie kan men zich afvragen of er genoeg data is verzameld om een uitspraak te kunnen doen omtrent het betreffende thema. Dit geldt in het bijzonder voor het thema Communicatie en informatie, omdat daar data beschikbaar is op wijkniveau voor slechts twee indicatoren.

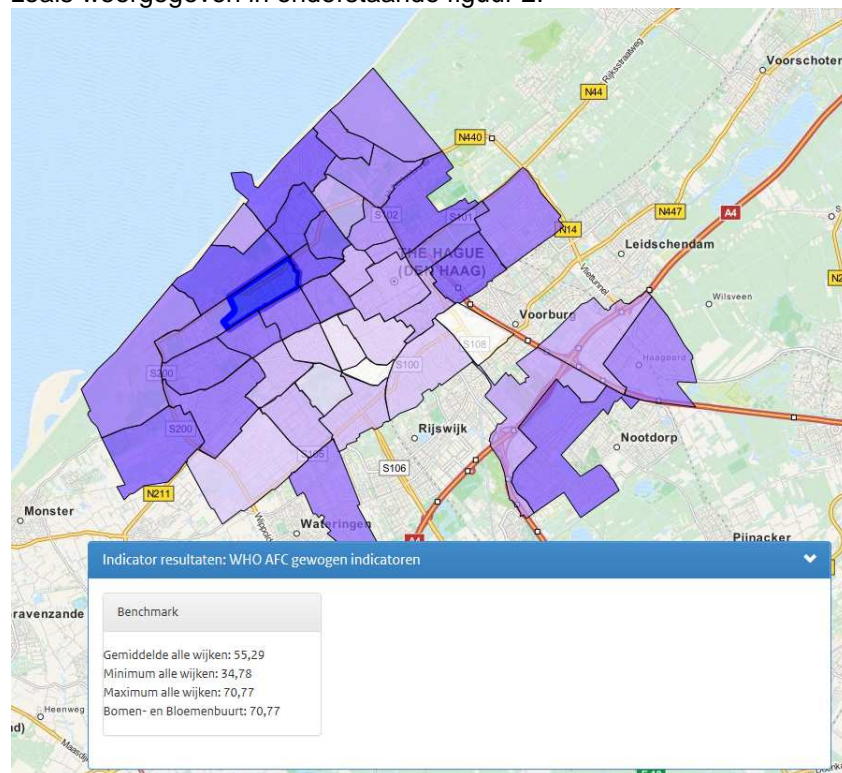
3.2 Seniorvriendelijkheid; samengestelde score Den Haag op de AFC-thema's

Op basis van de MCA-analyse kan worden bepaald hoe de wijken scoren op de gecombineerde en/of afzonderlijke AFC-thema's. We beginnen bij de bevindingen van de samengestelde scores van de acht AFC-thema's (mate van seniorvriendelijkheid). Dit betekent dat het thema 'Eenzaamheid' wordt weggelaten door deze op 0 te zetten, zie figuur 1.

Figuur 1 WHO AFC thema's

Door de MCA-analyse op themaniveau op 1 te zetten, wegen de acht thema's allemaal even zwaar mee in de totaalscore. Door middel van een MCA kan worden gekeken hoe de wijken scoren op de combinatie van deze acht thema's, ook als per thema de MCA anders zou worden ingesteld. Dit is tevens visueel in kaart gebracht, zoals weergegeven in onderstaande figuur 2.

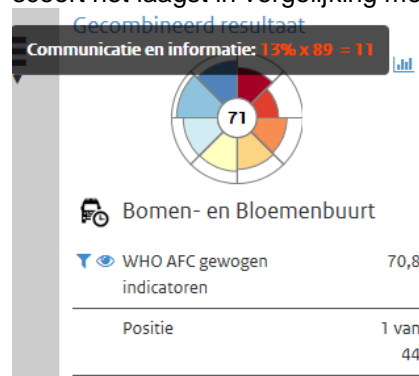

Figuur 2 Visualisatie van de AFC thema's

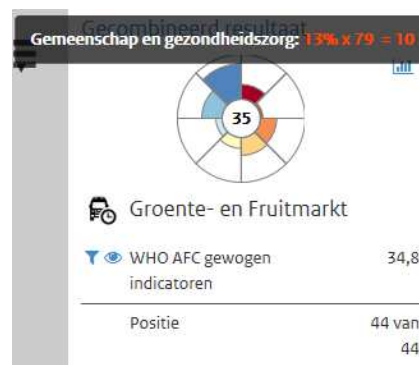
Op de kaart is te zien hoe de geselecteerde wijk (dik omrand) ten opzichte van de andere wijken scoort. Een donkere kleur betekent, in deze weergave, een relatief hogere positie ten opzichte van de andere wijken (hier: seniorvriendelijker). De score is een gecombineerd resultaat van de acht thema's (MCA). In het taartdiagram (figuur 3 en 4) zijn op themaniveau de scores ten opzichte van de maximale score in andere wijken te zien. Elk taartpunt geeft een thema weer, waarbij de kleuren overeenkomen met de kleur in de MCA-module, weergegeven in de hokjes bij de thema's in figuur 1. Hoe meer de taartpunt gevuld is, des te hoger de score op het betreffende thema. Uit de MCA blijkt dat Bomen- en Bloemenbuurt

op de eerste positie staat van de 44 wijken (meest seniorvriendelijk) en dat Groente- en Fruitmarkt op de 44ste positie staat (minst seniorvriendelijk). Daarnaast is in figuur 2 te zien dat de wijken boven de Laan van Meerdenvoorde (o.a. Bomen- en bloemenbuurt) beter scoren dan de wijken eronder (o.a. Schilderswijk).

In figuur 3 is te zien dat het thema 'Communicatie- en informatie' een hoge waarde heeft (bijna geheel gevulde taartpunt) voor de wijk Bomen- en Bloemenbuurt ten opzichte van alle andere wijken. Dit betekent dat voor deze wijk op dit thema het hoogst wordt gescoord ten opzichte van de andere wijken. 'Transport' daarentegen scoort het laagst in vergelijking met de andere wijken.

Figuur 3 Eerste positie MCA

Figuur 4 Laatste positie MCA

Voor de wijk Groente-en Fruitmarkt scoort het thema 'Gemeenschap en gezondheidszorg' hoog (zie figuur 4), terwijl het thema 'Transport' aandacht nodig heeft.

Vervolgens kan worden bekeken hoe deze wijkposities ten opzichte van elkaar tot stand zijn gekomen. Dit kan worden gedaan door per thema de wijken met elkaar te vergelijken aan de hand van een MCA. Elk thema wordt hieronder apart toegelicht.

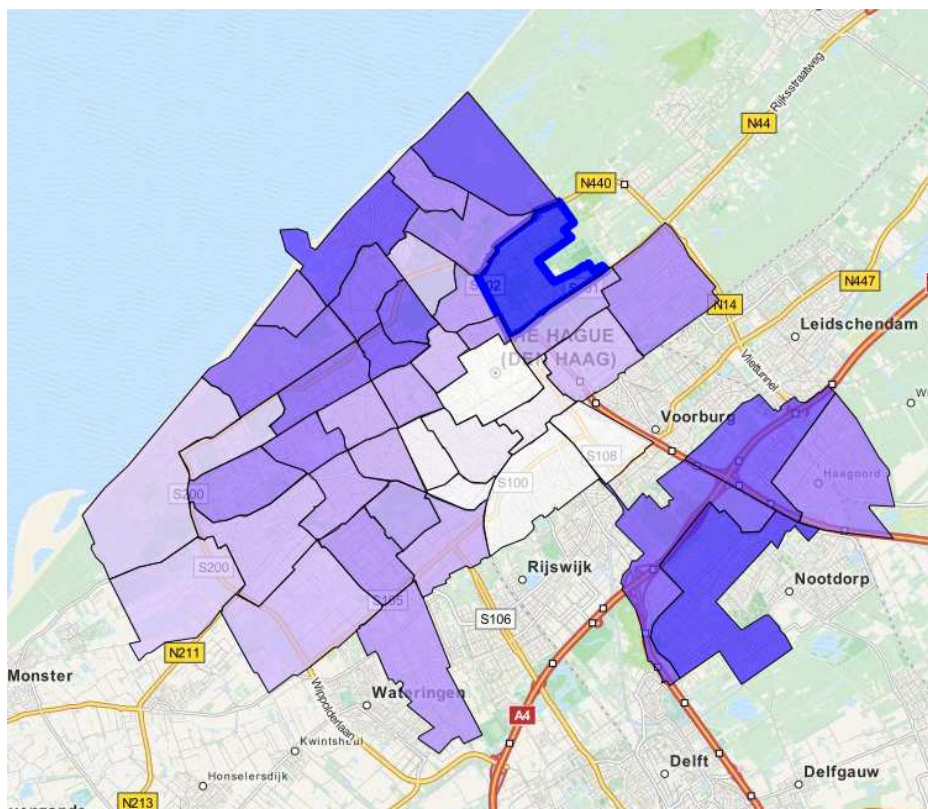
3.2.1 Publieke ruimte

Voor het thema Publieke ruimte zijn 29 indicatoren geoperationaliseerd, waarvan data voor 19 indicatoren beschikbaar is op wijkniveau, data voor één indicator op stadsdeelniveau, data voor één indicator op stadsniveau en data voor acht indicatoren niet beschikbaar is. Het thema Publieke ruimte zal zonder de andere thema's in een MCA worden toegelicht, zie figuur 5.

Figuur 5 Selectie thema's

De wijk Benoordenhout (dik omrand) heeft de eerste positie (= scoort het beste) ten opzichte van de 44 wijken op het thema Publieke ruimte (zie figuur 6).

Figuur 6 Visuele weergave MCA Publieke ruimte

De indicator 'Belemmeringen in looproutes: geen last fietsers/auto's' heeft een belangrijke rol in deze wijk, aangezien de score op deze indicator het hoogst is en een prioritering van 5 heeft. Deze indicator is genoemd als belangrijk in de focusgroepen waardoor de prioritering op 5 is ingesteld. In figuur 7 is de benchmark van alle wijken te zien; 69% van de inwoners van Benoordenhout is tevreden wat betreft overlast fietsers/auto's, vergeleken met een lager gemiddelde van 58% voor alle wijken van Den Haag.

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 58,09
Minimum alle wijken: 42,37
Maximum alle wijken: 69,23
Benoordenhout: 69,23

Figuur 7 Gemiddelde score (%) op de indicator: 'Belemmeringen in looproutes: geen last fietsers/auto's'

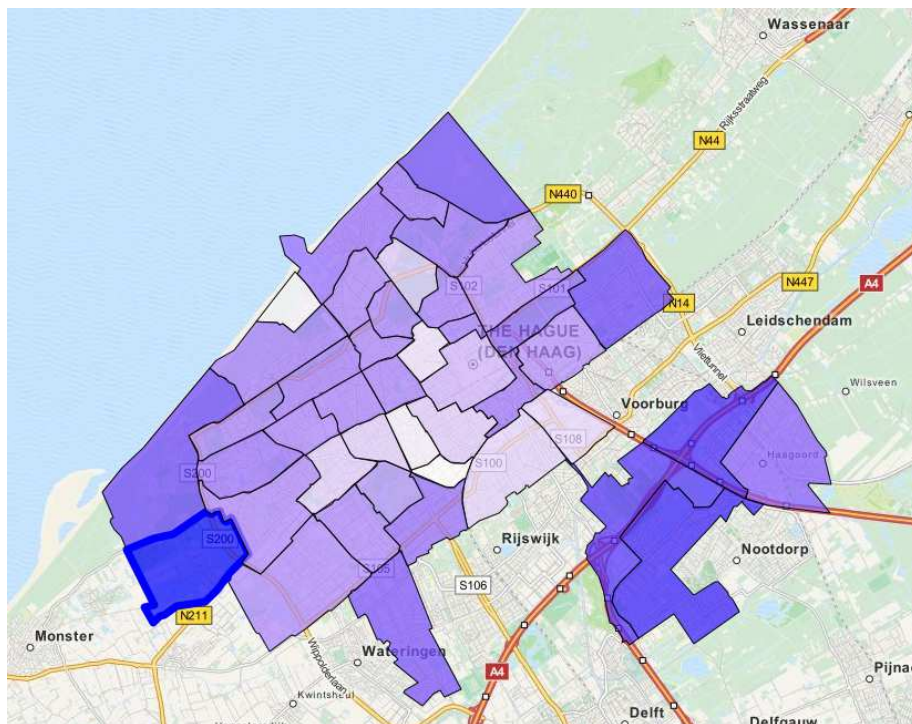
De wijk Centrum staat op de 44ste positie wat betreft Publieke ruimte. De indicator 'Belemmeringen in looproutes: drukte voetpad' heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan deze positie, gezien deze indicator het laagst scoort en een prioritering van 5 heeft en dus zwaar meeweegt. In figuur 8 is de benchmark van alle wijken te zien; 61% van de inwoners van de wijk Centrum is tevreden over de drukte op voetpaden, vergeleken met een hoger gemiddelde van 74% voor alle wijken van Den Haag.

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 74,13
Minimum alle wijken: 61,3
Maximum alle wijken: 83,73
Centrum: 61,3

Figuur 8 Gemiddelde score (%) op de indicator: 'Belemmeringen in looproutes: drukte voetpad'

3.2.2 *Transport*

Voor het thema Transport zijn 22 indicatoren geoperationaliseerd, waarvan data voor vijf indicatoren beschikbaar is op wijkniveau en data voor de overige 17 indicatoren niet beschikbaar is. De wijk Kraayenstein en de Uithof (dik omrand) heeft de eerste positie ten opzichte van de 44 wijken op het thema Transport, zie figuur 9.

Figuur 9 Visuele weergave MCA Transport

De indicator 'Parkeergelegenheid in de buurt' heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan deze positie, gezien deze indicator het hoogst scoort en een prioritering van 5 heeft (zwaar meeweegt). In figuur 10 is de benchmark van alle wijken te zien: 74% van de inwoners van Kraayenstein en de Uithof is tevreden over de parkeergelegenheid in de buurt, vergeleken met een lager gemiddelde van 44% voor alle wijken van Den Haag.

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 44,05
Minimum alle wijken: 21,8
Maximum alle wijken: 73,7
Kraayenstein en de Uithof: 73,7

Figuur 10 Gemiddelde score (%) op de indicator: 'Parkeergelegenheid in de buurt'

De wijk Groente- en Fruitmarkt staat op de 44ste positie wat betreft Transport. De indicator 'Onderhoud wegen en fietspaden in de buurt' heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan deze positie, gezien deze indicator het laagst scoort en een prioritering van 5 heeft (zwaar meeweegt): slechts 48% van de inwoners van de Groen- en Fruitmarkt is tevreden over het onderhoud van de wegen en fietsenpaden in de buurt, vergeleken met een hoger gemiddelde van 67% voor alle wijken van Den Haag (zie figuur 11).

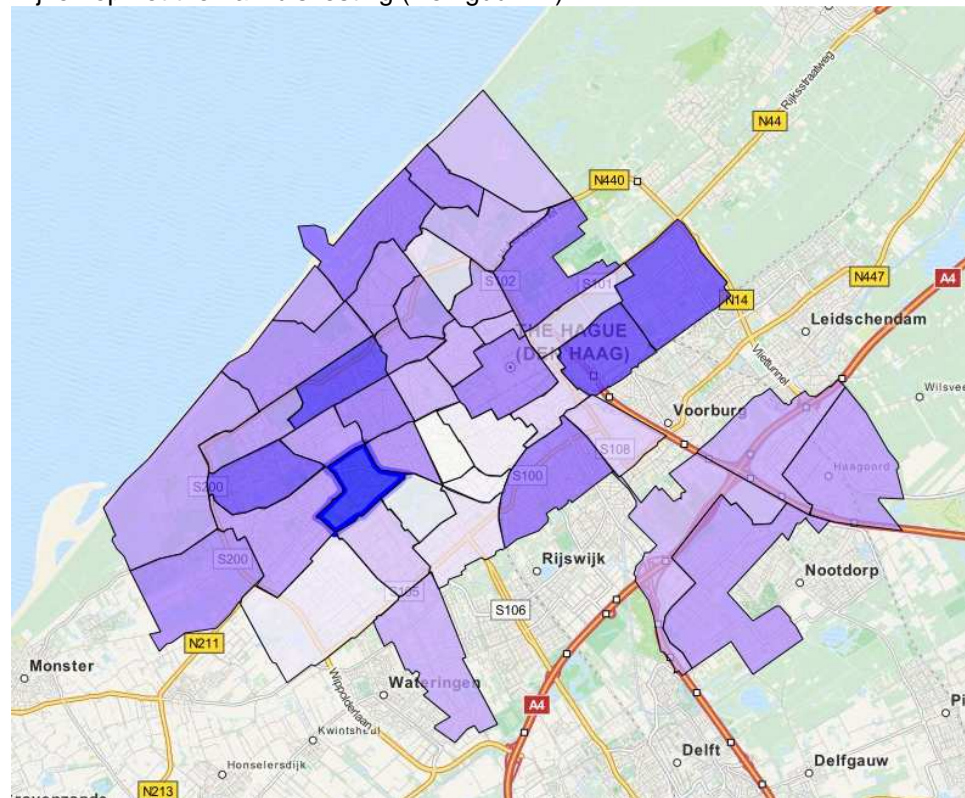
Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 67,37
Minimum alle wijken: 48,4
Maximum alle wijken: 87,3
Groente- en Fruitmarkt: 48,4

Figuur 11 Gemiddelde score (%) op de indicator: 'Onderhoud wegen en fietspaden in de buurt'

3.2.3 Huisvesting

Voor het thema Huisvesting zijn 27 indicatoren geoperationaliseerd, waarvan data voor veertien indicatoren beschikbaar is op wijkniveau en date voor de dertien overige indicatoren niet beschikbaar is.

De wijk Leyenburg heeft de eerste positie (dik omrand) ten opzichte van de 44 wijken op het thema Huisvesting (zie figuur 12).

Figuur 12 Visuele weergave MCA Huisvesting

De indicator 'Voorzieningen, winkels, ADL, ontmoeten (bibliotheken, ouderencentra etc.)' speelt een belangrijke rol, aangezien de score op deze indicator bovengemiddeld is en een prioritering van 5 heeft. Een percentage van 94% van de inwoners van Leyenburg is tevreden over de dagelijkse winkels in de buurt, vergeleken met een lager gemiddelde van 86% voor alle wijken van Den Haag (zie figuur 13)

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 85,97
Minimum alle wijken: 73,02
Maximum alle wijken: 96,34
Leyenburg: 94,23

Figuur 13 Gemiddelde score (%) op de indicator: 'Voorzieningen, winkels, ADL, ontmoeten (bibliotheken, ouderencentra etc.)

Daarnaast heeft de indicator 'Oordeel woning' ook een bijdrage geleverd aan deze positie. Leyenburg scoort hoog op deze indicator. Inwoners geven hun woning gemiddeld een 7,85 als rapportcijfer, vergeleken met een lager gemiddelde (7,66) voor alle wijken in Den Haag (zie figuur 14).

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 7,66
Minimum alle wijken: 6,24
Maximum alle wijken: 8,47
Leyenburg: 7,85

Figuur 14 Gemiddeld rapportcijfer: 'Oordeel woning'

De wijk Transvaalkwartier staat op de 44ste positie wat betreft huisvesting. De indicator 'Voorzieningen, winkels, ADL, ontmoeten (bibliotheken, ouderencentra etc.)' heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan deze positie, gezien de score op deze indicator relatief laag is en deze indicator een prioritering van 5 heeft (zwaar meeweegt). Een percentage van 76% van de inwoners van Leyenburg is tevreden over de dagelijkse winkels in de buurt, vergeleken met een hoger gemiddelde van 86% voor alle wijken van Den Haag, zie figuur 15.

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 85,97
Minimum alle wijken: 73,02
Maximum alle wijken: 96,34
Transvaalkwartier: 76,48

Figuur 15 Gemiddelde score (%) op de indicator: 'Voorzieningen, winkels, ADL, ontmoeten (bibliotheken, ouderencentra etc.)

Ook de indicator 'Veilig voelen in eigen huis' heeft een bijdrage geleverd aan deze positie: 26% van de inwoners van de wijk Transvaalkwartier voelt zich wel eens

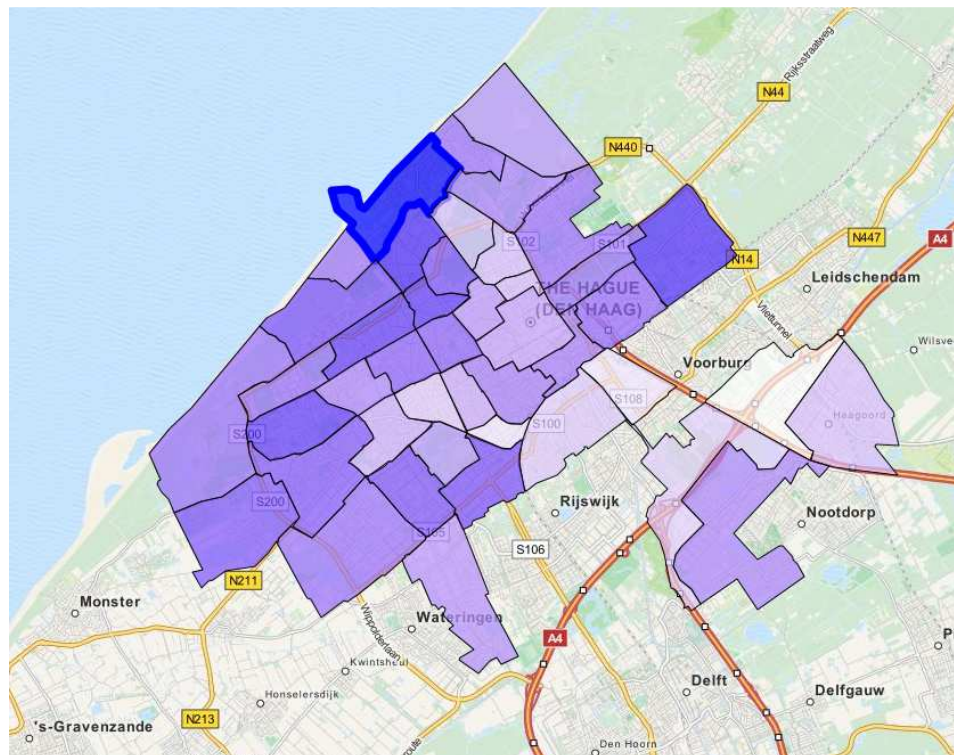
onveilig in eigen huis, vergeleken met een gemiddelde van 11% voor alle wijken van Den Haag (zie figuur 16).

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 10,82
Minimum alle wijken: 3,53
Maximum alle wijken: 25,57
Transvaalkwartier: 25,57

Figuur 16 Gemiddelde score (%) op indicator: 'Veilig voelen in eigen huis'

3.2.4 Sociale participatie

Voor het thema Sociale participatie zijn 19 indicatoren geoperationaliseerd, waarvan data voor dertien indicatoren beschikbaar is op wijkniveau, data voor drie indicatoren op stadsdeelniveau en data voor de drie overige indicatoren niet beschikbaar is. De wijk Scheveningen (dik omrand) heeft de eerste positie van de 44 wijken op het thema Sociale participatie, zie figuur 17 voor een visuele weergave.

Figuur 17 Visuele weergave MCA Sociale participatie

De indicator 'Bezoek buurthuis' heeft een grote bijdrage geleverd aan deze positie, gezien de score op deze indicator (percentage bezoek buurthuis) het hoogst is en een prioritering van 5 heeft. In figuur 18 is de benchmark van alle wijken te zien: 17% van de populatie brengt een bezoek aan het buurthuis in Scheveningen, vergeleken met een gemiddelde van 11% voor alle wijken van Den Haag.

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 11,18
Minimum alle wijken: 7,3
Maximum alle wijken: 17,07
Groente- en Fruitmarkt: 12,97

Figuur 18 Gemiddelde score (%) indicator: 'Bezoek buurthuis'

De wijk Forepark heeft de laatste positie van alle 44 wijken op het thema Sociale participatie. De indicatoren 'Ontmoetingsplekken (buurthuizen)', 'Ontmoetingsplekken (buurthuis van de toekomst)' en 'Bibliotheek' hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan deze positie omdat de wijk Forepark daar als hoogst (= grootste afstand tot ontmoetingsplek of bibliotheek) op scoort een deze indicatoren een prioritering van 5 hebben (zwaar meewegen). Op de indicator 'Ontmoetingsplekken (ouderen sociëteiten)' wordt bovengemiddeld (grote afstand) op gescoord. In figuur 19 zijn de afstanden voor de verschillende indicatoren 'Ontmoetingsplekken' (gemiddelde afstanden tot ontmoetingsplekken voor 65+ers) te zien.

Benchmark	Benchmark	Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 717,48	Gemiddelde alle wijken: 1.129,08	Gemiddelde alle wijken: 1.192,21
Minimum alle wijken: 276,78	Minimum alle wijken: 353,82	Minimum alle wijken: 449,7
Maximum alle wijken: 4.681,14	Maximum alle wijken: 3.641,42	Maximum alle wijken: 3.868,61
Forepark: 1.989,05	Forepark: 3.641,42	Forepark: 3.868,61

Figuur 19 Gemiddelde score (afstand in meters) op indicator v.l.n.r.: Ontmoetingsplekken (ouderen sociëteiten); Ontmoetingsplekken (buurthuizen); Ontmoetingsplekken (buurthuis van de toekomst)

In figuur 20 zijn de resultaten te zien voor de indicator 'Bibliotheken': de gemiddelde afstand tot bibliotheken voor 65+ers is 3.513 meter in de wijk Forepark, vergeleken met een gemiddelde voor alle wijken van 1.276 meter.

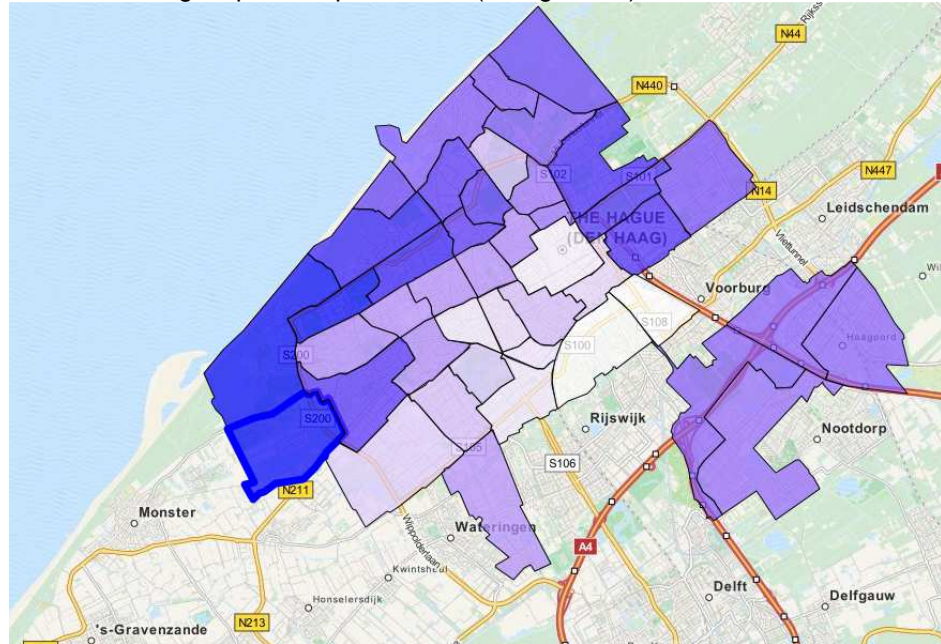
Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 1.275,75
Minimum alle wijken: 518,82
Maximum alle wijken: 3.513,1
Forepark: 3.513,1

Figuur 20 Gemiddelde score (afstand in meters) op indicator: Bibliotheek

3.2.5 *Respect en sociale integratie*

Voor het thema Respect en sociale integratie zijn twaalf indicatoren geoperationaliseerd, waarvan data voor zeven indicatoren beschikbaar is op wijkniveau, data voor drie indicatoren op stadsdeelniveau en data voor de twee

overige indicatoren niet beschikbaar is. De wijken 'Kraayenstein en de Uithof', 'Kijkduin en Ockenburg', 'Bohemen en Meer en Bos' hebben op dit thema de eerste positie van de 44 wijken, de wijken 'Binckhorst' en 'Laakkwartier en Spoorwijk' hebben de laagste positie op dit thema (zie figuur 21).

Figuur 21 Visuele weergaven MCA Respect en sociale integratie

De eerste positie van 'Kraayenstein en de Uithof', 'Kijkduin en Ockenburg' en 'Bohemen en Meer en Bos' wordt verklaard doordat de wijken ten opzichte van de andere wijken het beste scoren op de indicatoren 'Thuis voelen bij de mensen die in deze buurt wonen' (%), 'Sociale cohesie' (rapportcijfer) en 'Uitgesloten voelen (65+)' (% voelt zich uitgesloten). Dit zijn ook drie indicatoren met de hoogste prioritering. In de figuren 22 (Kraayenstein en de Uithof), 23 (Kijkduin en Ockenburg) en 24 (Bohemen en Meer en Bos) worden de resultaten op deze drie indicatoren weergegeven.

Benchmark	Benchmark	Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 52,47	Gemiddelde alle wijken: 5,67	Gemiddelde alle wijken: 8,99
Minimum alle wijken: 30,43	Minimum alle wijken: 4,39	Minimum alle wijken: 1,6
Maximum alle wijken: 70,64	Maximum alle wijken: 6,49	Maximum alle wijken: 24,2
Kraayenstein en de Uithof: 66,67	Kraayenstein en de Uithof: 6,4	Kraayenstein en de Uithof: 2,5

Figuur 22 Indicatorresultaten Kraayenstein en de Uithof v.l.n.r.: 'Thuis voelen bij de mensen die in deze buurt wonen' (% eens), 'Sociale cohesie' (rapportcijfer) en 'Uitgesloten voelen (65+)' (% voelt zich uitgesloten)

Benchmark	Benchmark	Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 52,47 Minimum alle wijken: 30,43 Maximum alle wijken: 70,64 Kijkduin en Ockenburg: 66,67	Gemiddelde alle wijken: 5,67 Minimum alle wijken: 4,39 Maximum alle wijken: 6,49 Kijkduin en Ockenburg: 6,4	Gemiddelde alle wijken: 8,99 Minimum alle wijken: 1,6 Maximum alle wijken: 24,2 Kijkduin en Ockenburg: 2,5

Figuur 23 Indicatorresultaten Kijkduin en Ockenburg v.l.n.r.: 'Thuis voelen bij de mensen die in deze buurt wonen' (% eens), 'Sociale cohesie' (rapportcijfer) en 'Uitgesloten voelen (65+)' (% voelt zich uitgesloten).

Benchmark	Benchmark	Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 52,47 Minimum alle wijken: 30,43 Maximum alle wijken: 70,64 Bohemen en Meer en Bos: 66,67	Gemiddelde alle wijken: 5,67 Minimum alle wijken: 4,39 Maximum alle wijken: 6,49 Bohemen en Meer en Bos: 6,4	Gemiddelde alle wijken: 8,99 Minimum alle wijken: 1,6 Maximum alle wijken: 24,2 Bohemen en Meer en Bos: 2,5

Figuur 24 Indicatorresultaten Bohemen en Meer en Bos v.l.n.r.: 'Thuis voelen bij de mensen die in deze buurt wonen' (% eens), 'Sociale cohesie' (rapportcijfer) en 'Uitgesloten voelen (65+)' (% voelt zich uitgesloten).

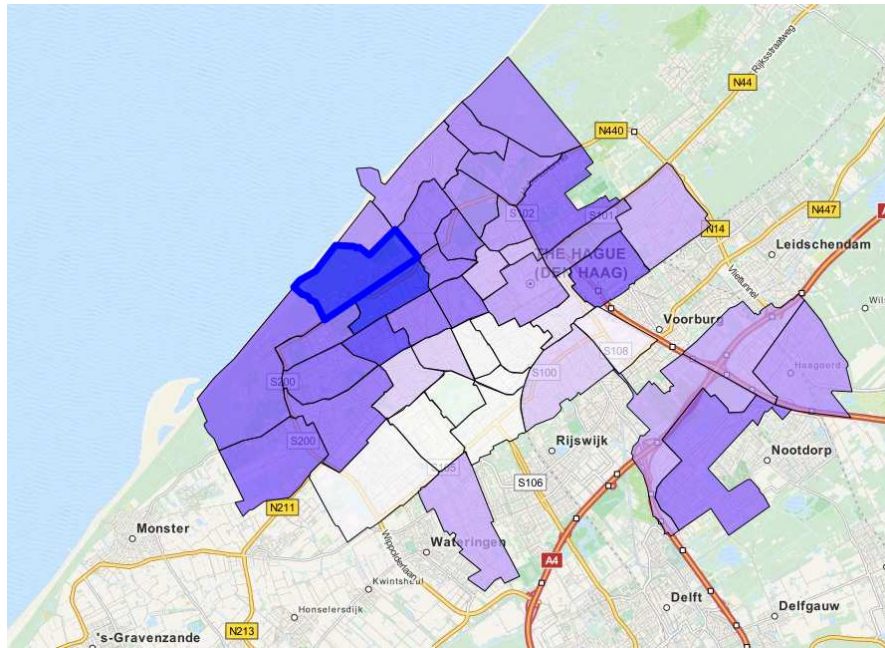
De wijken 'Binckhorst' en 'Laakkwartier en Spoorwijk' scoren juist op deze indicatoren relatief laag. In figuur 25 is de benchmark voor de indicator 'Uitgesloten (65+)' te zien: 24% van de 65+ers in de wijken Binckhorst en Laakkwartier en Spoorwijk voelt zich sociaal uitgesloten. Opgemerkt moet worden dat dit geldt voor de stadsdelen en data niet beschikbaar is op wijkniveau.

Benchmark	Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 8,99 Minimum alle wijken: 1,6 Maximum alle wijken: 24,2 Binckhorst: 24,2	Gemiddelde alle wijken: 8,99 Minimum alle wijken: 1,6 Maximum alle wijken: 24,2 Laakkwartier en Spoorwijk: 24,2

Figuur 25 Gemiddelde score (%) op indicator v.l.n.r.: 'Uitgesloten voelen' voor de wijken 'Binckhorst' en 'Laakkwartier en Spoorwijk'

3.2.6 *Burgerparticipatie en werkgelegenheid*

Voor het thema Burgerparticipatie en werkgelegenheid zijn zeven indicatoren geoperationaliseerd, waarvan data voor vijf indicatoren beschikbaar is op wijkniveau en data voor de twee overige indicatoren niet beschikbaar is. De eerste positie het thema Burgerparticipatie en werkgelegenheid wordt ingenomen door de wijken 'Bomen- en Bloemenbuurt' en 'Vogelwijk'. De wijken 'Morgenstond', 'Zuiderpark' en 'Moerwijk' scoren de laatste positie op dit thema (zie figuur 26).

Figuur 26 Visuele weergave MCA Burgerparticipatie en werkgelegenheid

Zoals in bovenstaande figuur te zien is, scoort de helft van de wijken in gelijke ordegraote op het thema Burgerparticipatie en werkgelegenheid. Dit thema is opgebouwd uit vijf indicatoren: aandeel vrijwilligers, aandeel mantelzorgers, welzijnswerk voor ouderen, lid van vereniging/club en bijdrage leefbaarheid wijk. Ongeveer de helft van de wijken scoort gelijkmatig op deze vijf indicatoren, welke (op ‘Bijdrage leefbaarheid wijk’ na) allemaal de hoogste prioriteit hebben, waardoor de eindscores relatief dicht bij elkaar liggen.

De eerste positie van de wijken ‘Bomen- en Bloemenbuurt’ en ‘Vogelwijk’ komt onder andere door de scores op de indicatoren ‘aandeel vrijwilligerswerk’, aandeel ‘mantelzorg’ en ‘lid van vereniging/club’, die steeds op of nabij de maximumscore die gemeten is, liggen (zie figuren 27 en 28). Ook hebben deze indicatoren de hoogste prioritering.

Benchmark	Benchmark	Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 21	Gemiddelde alle wijken: 22,17	Gemiddelde alle wijken: 89,15
Minimum alle wijken: 13	Minimum alle wijken: 16,6	Minimum alle wijken: 72,77
Maximum alle wijken: 27,43	Maximum alle wijken: 30,7	Maximum alle wijken: 96,1
Bomen- en Bloemenbuurt: 27,13	Bomen- en Bloemenbuurt: 30,7	Bomen- en Bloemenbuurt: 95,03

Figuur 27 Indicatorresultaten Bomen- en Bloemenbuurt v.l.n.r.: ‘aandeel vrijwilligerswerk’ (% verricht vrijwilligerswerk (populatie)), ‘aandeel mantelzorgers’ (% verleent mantelzorg (populatie)) en ‘lid van vereniging/club’ (% populatie met lidmaatschap).

Benchmark	Benchmark	Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 21 Minimum alle wijken: 13 Maximum alle wijken: 27,43 Vogelwijk: 27,13	Gemiddelde alle wijken: 22,17 Minimum alle wijken: 16,6 Maximum alle wijken: 30,7 Vogelwijk: 30,7	Gemiddelde alle wijken: 89,15 Minimum alle wijken: 72,77 Maximum alle wijken: 96,1 Vogelwijk: 95,03

Figuur 28 v.l.n.r. indicatorresultaten Vogelwijk: ‘aandeel vrijwilligerswerk’ (% verricht vrijwilligerswerk (populatie)), ‘aandeel mantelzorgers’ (% verleent mantelzorg (populatie)) en ‘lid van vereniging/club’ (% populatie met lidmaatschap).

De wijken ‘Morgenstond’, ‘Zuiderpark’ en ‘Moerwijk’ bekleden de laagste positie. Dit is onder meer verklaarbaar door de relatief lage scores op de indicatoren ‘welzijnswerk voor ouderen’ en ‘lid van vereniging of club’ (zie figuren 29, 30 en 31).

Benchmark	Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 1,38 Minimum alle wijken: 1 Maximum alle wijken: 3 Morgenstond: 1	Gemiddelde alle wijken: 89,15 Minimum alle wijken: 72,77 Maximum alle wijken: 96,1 Morgenstond: 73,5

Figuur 29 v.l.n.r. indicatorresultaten Morgenstond: ‘welzijnswerk voor ouderen’ (aantal) en ‘lid van vereniging/club’ (% populatie met lidmaatschap).

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 89,15 Minimum alle wijken: 72,77 Maximum alle wijken: 96,1 Zuiderpark: 73,5

Figuur 30 Gemiddelde score (%) indicator: ‘lid van vereniging/club’ voor de wijk Zuiderpark.

Benchmark	Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 1,38 Minimum alle wijken: 1 Maximum alle wijken: 3 Moerwijk: 1	Gemiddelde alle wijken: 89,15 Minimum alle wijken: 72,77 Maximum alle wijken: 96,1 Moerwijk: 73,5

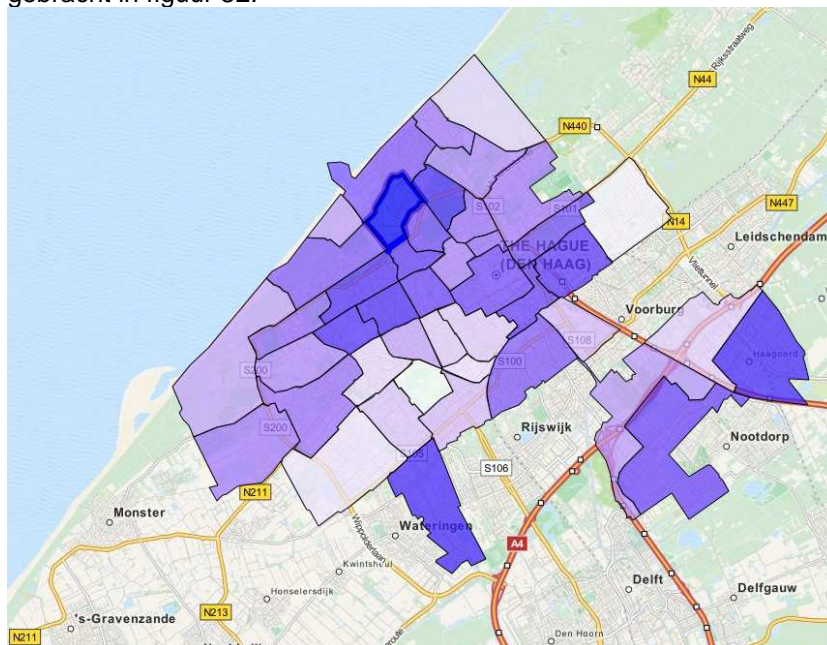
Figuur 31 v.l.n.r. indicatorresultaten Moerwijk: ‘welzijnswerk voor ouderen’ (aantal) en ‘lid van vereniging/club’ (% populatie met lidmaatschap)

3.2.7 *Communicatie en informatie*

Voor het thema Communicatie en informatie zijn vijf indicatoren in het template geoperationaliseerd, namelijk: wijkkrant/huis-aan-huis bladen, bibliotheken, %

internetgebruik onder 65+, internetcafés en aantal deelnemers Ipad-café. Voor Den Haag zijn alleen de gegevens over de bibliotheken en het % internetgebruik onder 65+ bekend. Dit betekent dat er voorzichtig moet worden omgegaan met de interpretatie van de MCA's.

De wijk Geuzen- en Statenkwartier staat op de eerste positie. Dit is visueel in kaart gebracht in figuur 32.

Figuur 32 Visuele weergave MCA Communicatie en informatie

De eerste positie van Geuzen- en Statenkwartier wordt verklaard doordat de wijk ten opzichte van de andere wijken bovengemiddeld scoort op de indicator '% internetgebruik onder 65+/ICT gebruik' en onder de gemiddelde afstand scoort voor de indicator 'Bibliotheek'. Deze resultaten zijn weergegeven in figuur 33 en 34.

Benchmark
Gemiddelde alle wijken:
86,66
Minimum alle wijken: 76,2
Maximum alle wijken: 94,03
Geuzen- en Statenkwartier:
90,7

Figuur 33 Gemiddelde score (%) op indicator: % internetgebruik onder 65+/ICT gebruik

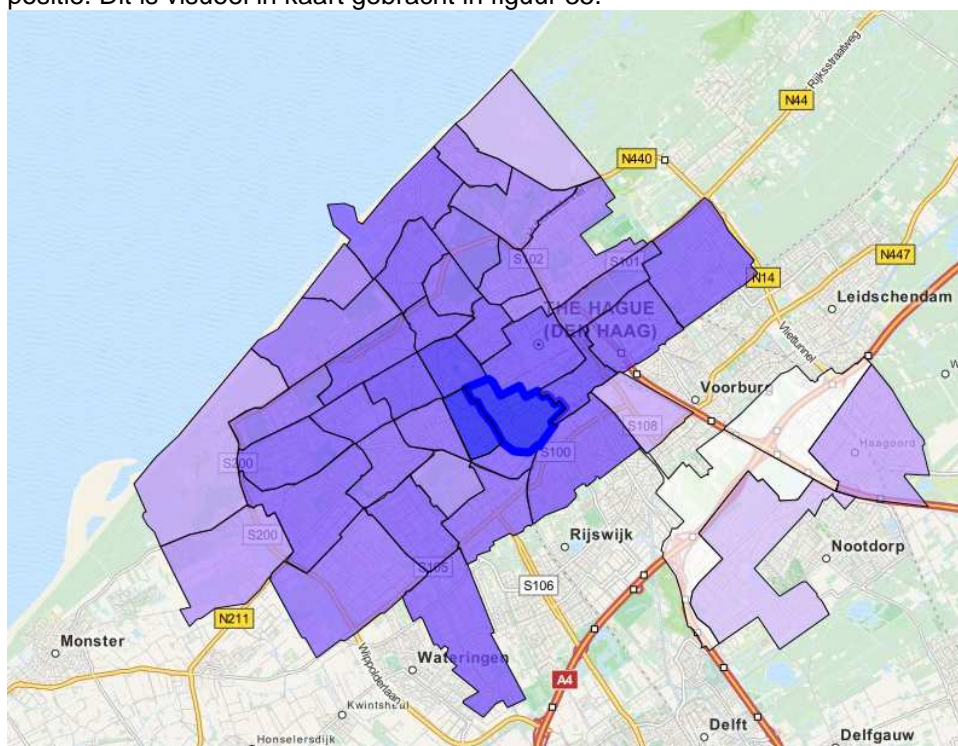
In figuur 34 zijn de afstanden te zien voor de indicator 'Bibliotheek': de gemiddelde afstand tot bibliotheken voor 65+ers is ongeveer 622 meter in de wijk Geuzen- en Statenkwartier, vergeleken met een gemiddelde voor alle wijken van 1.276 meter. De wijk Zuiderpark heeft de laatste positie van alle 44 wijken op het thema Communicatie en informatie. De laatste positie van Zuiderpark wordt verklaard doordat deze wijk ten opzichte van de andere wijken een bovengemiddelde afstand (1.599 meter) heeft voor de indicator 'Bibliotheek', vergeleken met een gemiddelde afstand voor alle wijken van 1.276 meter.

Benchmark	Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 1.275,75	Gemiddelde alle wijken: 1.275,75
Minimum alle wijken: 518,82	Minimum alle wijken: 518,82
Maximum alle wijken: 3.513,1	Maximum alle wijken: 3.513,1
Geuzen- en Statenkwartier: 621,52	Zuiderpark: 1.598,46

Figuur 34 Gemiddelde score (afstand in meters) op indicator: Bibliotheek weergegeven voor de laagst en hoogst scorende wijk.

3.2.8 *Gemeenschap en gezondheidszorg*

Voor het thema Gemeenschap en gezondheidszorg zijn vijftien indicatoren geoperationaliseerd, waarvan data voor elf indicatoren beschikbaar is op wijkniveau, data voor twee indicatoren beschikbaar is op stadsniveau en data voor de twee overige indicatoren niet beschikbaar is. De Schilderswijk staat op de eerste positie. Dit is visueel in kaart gebracht in figuur 35.

Figuur 35 Visuele weergave MCA Gemeenschap en gezondheidszorg

De eerste positie van de Schilderswijk is te verklaren doordat de gemiddelde afstand tot de verschillende gezondheidszorgvoorzieningen lager is dan gemiddeld voor de Haagse wijken. Hieronder zal één van deze voorzieningen worden toegelicht. De indicator 'Huisarts' heeft een bijdrage geleverd aan deze positie doordat de gemiddelde afstand tot huisarts voor 65+ers in de Schilderswijk relatief laag is en deze indicator een hoge prioritering heeft. De gemiddelde afstand tot huisarts voor 65+ers in de Schilderswijk is 316 meter, vergeleken met een gemiddelde voor alle wijken van 780 meter (zie figuur 36).

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 780,09
Minimum alle wijken: 255,95
Maximum alle wijken: 3.396,9
Schilderswijk: 316,17

Figuur 36 Gemiddelde score (afstand in meters) op indicator: Huisarts

De wijk Hoornwijk staat op de 44ste positie. De lage positie wordt onder andere veroorzaakt, doordat de afstand tot gezondheidszorgvoorzieningen relatief groot is ten opzichte van andere wijken. De indicator 'Fysiotherapeuten' heeft een bijdrage geleverd aan deze positie doordat de gemiddelde afstand tot de fysiotherapeut voor 65+ers in Hoornwijk hoog is en deze indicator een hoge prioritering heeft. De gemiddelde afstand tot fysiotherapeuten voor 65+ers is 2.434 meter, vergeleken met een lager gemiddelde voor alle wijken van 464 meter (zie figuur 37).

Benchmark
Gemiddelde alle wijken: 464,37
Minimum alle wijken: 201,07
Maximum alle wijken: 2.433,59
Hoornwijk: 2.433,59

Figuur 37 Gemiddelde score (afstand in meters) op indicator: Fysiotherapeuten

3.3 Algemene kenmerken van een wijk

Naast inzicht in de AFC-thema's is het ook van belang om inzicht te hebben in een aantal algemene kenmerken van de wijk. In het template en de datavisualisatie onder het kopje 'Algemene gegevens' is de data te vinden over de bevolking, (afstanden tot) voorzieningen en zorgkosten.

3.3.1 Bevolking

Op wijkniveau zijn het aantal bewoners, aantal 65-plussers en 75-plussers (inclusief prognoses voor 2020) en etniciteit weergegeven. Daarnaast zijn de TNO functioneringsprofielen opgenomen. Met deze cijfers kan de toekomstige zorgvraag op wijkniveau inzichtelijk gemaakt op basis van beperkingen in het functioneren van verschillende doelgroepen. Echter de gegevens van deze functioneringsprofielen voor Den Haag zijn tot op heden enkel beschikbaar op stadsniveau (zie voor meer toelichting over de functioneringsprofielen en het dataniveau bijlage D). Door te kijken naar de samenstelling van de bevolking kan bijvoorbeeld inzichtelijk gemaakt worden in welke wijk(en) de meeste 65-plussers en 75-plussers wonen en hoe deze wijken vervolgens scoren ten opzichte van de AFC thema's. Op basis van de bevolkingsgegevens is te zien dat de meeste 65- en 75-plussers in Den Haag in de wijk 'Waldeck' wonen. Ook de prognose voor 2020 laat zien dat in deze wijk de meeste ouderen zullen wonen. Het grootste aandeel (%) van 65- en 75-plussers

woont echter in de wijk 'Haagse Bos'. In de MCA waarbij alle WHO AFC indicatoren worden meegewogen staat 'Waldeck' op de 11de positie terwijl 'Haagse Bos' op de 17de positie staat.

3.3.2 Voorzieningen

Op wijkniveau is inzichtelijk gemaakt wat de gemiddelde afstand is tot voorzieningen voor 65-plussers. Er zijn voorzieningen opgenomen die te maken hebben met zorg en gezondheid, zoals huisarts, apotheek, ziekenhuis en fysiotherapeut, maar ook voorzieningen als winkels, horeca en sportaccommodaties. Deze voorzieningen zijn in de focusgroepen als belangrijk genoemd. In het geval er een sterke relatie (wat blijkt uit literatuur of uit de focusgroep) is tussen voorzieningen met een hoge prioritering en één van de thema's, zijn deze voorzieningen ook als indicator bij het thema opgenomen. Als bijvoorbeeld gekeken wordt naar horeca is te zien dat in de wijk 'Centrum' de meeste horecavoorzieningen zijn. In de wijk 'Willemspark' is de afstand voor 65-plussers tot de aanwezige horecavoorzieningen daarentegen het kortst.

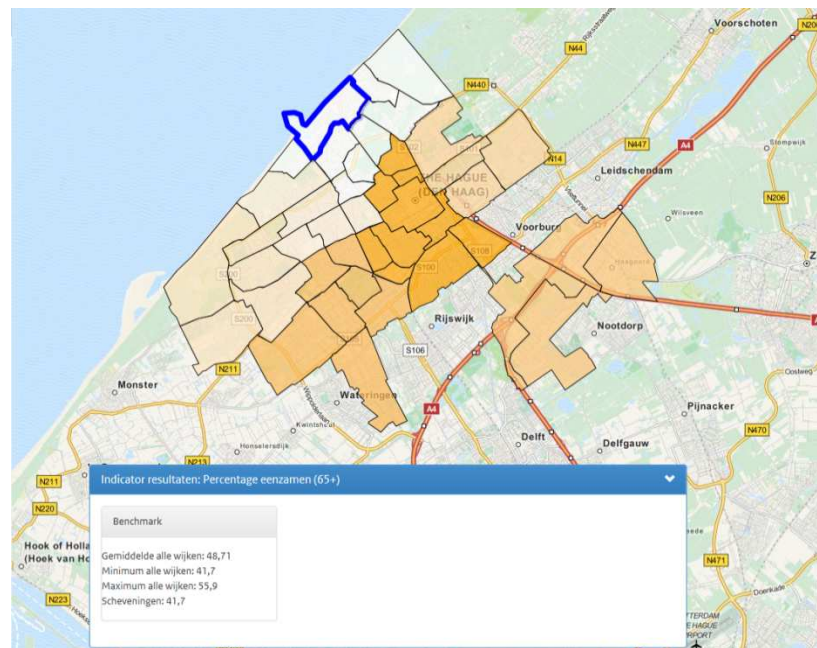
3.3.3 Zorgkosten

Van de zorgkosten zijn de gegevens bekend op 3PPC-niveau. Bij deze gegevens is zichtbaar wat de hoogte van de verschillende soorten zorgkosten (bijvoorbeeld voor medisch specialistische zorg, een huisarts consult of hulpmiddelen) zijn voor 65-plussers en wat procentueel het aandeel van 65-plussers is in deze kosten ten opzichte van de totale populatie. Zo is te zien dat 65-plussers een aandeel van 46% hebben in de kosten die gemaakt worden voor hulpmiddelen.

3.4 Eenzaamheid

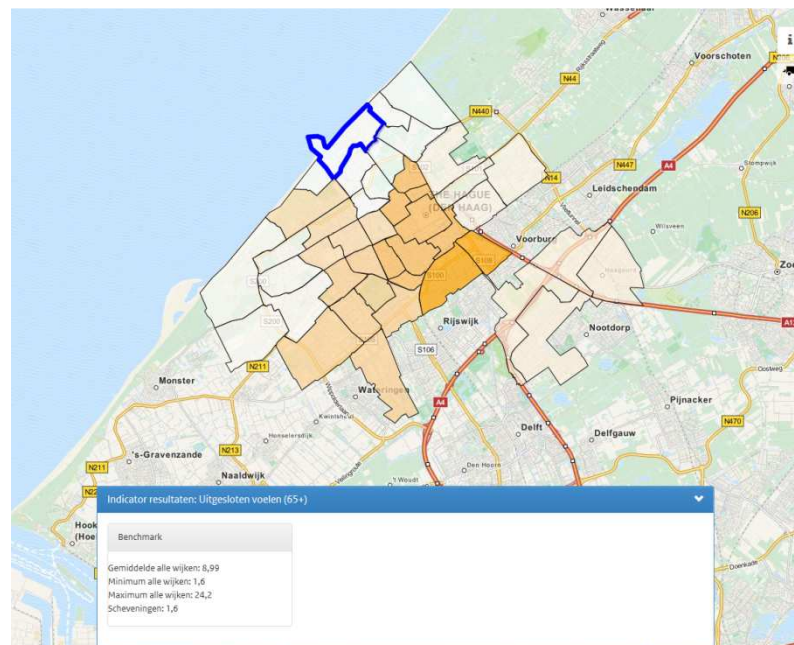
Gezien in het Haagse beleid expliciet aandacht is voor eenzaamheid onder senioren, zal dit thema nog apart worden toegelicht. In het dashboard is het mogelijk om dit thema specifiek uit te lichten. Dit kan door alle andere thema's te negeren door deze op 0 te zetten.

De indicator 'percentage eenzamen (65+ers)' geeft een goed beeld van de eenzaamheid onder 65+ers. De data van deze indicator is enkel op stadsdeelniveau beschikbaar, maar als dit in kaart wordt gebracht blijkt dat stadsdeel 'Scheveningen' het laagste percentage eenzamen 65+ers heeft (42%), en dat de stadsdelen 'Centrum' en 'Laak' het hoogste percentage eenzamen 65+ers hebben, namelijk respectievelijk 55,8% en 55,9% (zie figuur 38). In dit figuur betekenen donkere kleuren een hogere score, in dit geval gaat het dan om een hoger percentage eenzamen.

Figuur 38 Visuele weergave van het percentage eenzamen 65+ers op stadsdeelniveau.

Ook wanneer gekeken wordt naar de indicator 'Uitgesloten voelen' komt dit beeld terug. In stadsdeel 'Laak' is het grootste aantal 65-plussers dat zich uitgesloten voelt (24%) terwijl dit percentage in stadsdeel 'Scheveningen' het laagst is (2%), zie figuur 39.

Figuur 39 Visuele weergave van het percentage dat zich uitgesloten voelt (65+ers) op stadsdeelniveau

4 Mogelijkheden en beperkingen

In dit hoofdstuk zal er worden ingegaan op de beperkingen en mogelijkheden van de applicatie op dit moment.

4.1 Mogelijkheden

Huidige toepassingen en mogelijkheden van het Wijkdashboard AFC:

- Inzicht in wat senioren belangrijk vinden: focusgroep resultaten met betrekking tot de AFC.
- Inzicht in AFC thema's per wijk : weergave van de scores op de afzonderlijke indicatoren en thema's op wijkniveau in een geografische kaartlaag. In de menubalk kan de gebruiker de WHO-thema's, losse indicatoren selecteren en deze met elkaar vergelijken. Op de kaart kunnen de verschillende wijken worden geselecteerd.
- Beleidsoverwegingen: door de algemene kenmerken van de wijk naast de uitkomsten op de AFC-thema's te leggen kunnen gerichte beleidsbeslissingen op wijkniveau genomen worden. (Is het bijvoorbeeld wel zinvol een interventie te plegen op een door de focusgroepen als zeer belangrijk bestempelde indicator als er in een wijk maar heel weinig 65-plussers wonen?)
- Effecten van beleidsprioriteiten: inzichtelijk maken van de effecten van hogere prioriteringen (fictieve interventie op wijkniveau) van een bepaalde indicator. Met andere woorden: wat is het effect van het verhogen of verlagen van het belang van indicatoren op de positie van de wijk ten opzichte van de andere wijken in Den Haag?

Toekomstige mogelijkheden door inbedding van het Wijkdashboard in de gemeente Den Haag:

- Monitoring: de huidige 0-meting herhalen om de ontwikkeling van indicatoren te zien en mogelijke effecten van beleid te monitoren.
- Benchmarking met andere steden: 'benchmark model' door de Haagse resultaten te vergelijken met andere steden of gebieden.
- Voorspellen van toekomstige ontwikkelingen: door prognostische modellen (predictie) toe te voegen of de relatie tussen indicatoren en voor relevante beleidsdoelen te berekenen kunnen beleidsscenario's doorgerkend worden. Deze modellen zijn beschikbaar bij TNO.
- Door het toevoegen of aanvullen van data op wijkniveau, kan er een completer beeld worden geschetst van de mate van seniorvriendelijkheid in de wijken.

De huidige nulmeting kan als startpunt dienen voor diverse vervolgt toepassingen waaronder de hierboven genoemde mogelijkheden. Zodoende kan Den Haag door middel van de huidige studie profiteren van deze toekomstige ontwikkelingen van het Wijkdashboard, waaraan momenteel gewerkt wordt.

4.2 Beperkingen

Eén van de beperkingen van deze studie is de missende data en het (beperkte) schaalniveau van de data.

In bijlage E (tabel 1) is een overzicht opgenomen van de missende data van indicatoren per thema. Uit verschillende bronnen die voor de 0-meting zijn geraadpleegd is geconstateerd dat deze indicatoren relevant zijn voor een AFC. Hieronder een opsomming van de relevante bronnen, waar in tabel 1 in bijlage E naar wordt verwezen:

- Steffler, N. & Kaldewey, L. (2010). City of Kwaartha Lakes Age-friendly Project Assessment: Report to the Community. (*AFReport-web*)
- Huang, Y. & Horstmann, M. (2012). Global Age-friendly Cities: Assessment City of Philadelphia. (*AFC assessment*)
- Focusgroep Den Haag
- TNO Wijkdashboard
- WHO. (2007). Checklist of Essential Features of Age-friendly Cities. (*AFC checklist*)

Daarnaast is getracht om alle data op wijkniveau te verzamelen. Dit was echter niet bij alle indicatoren mogelijk, zie bijlage E (tabel 2). De verzamelde data op stadsdeel- en stadsniveau wordt wel weergegeven in het Wijkdashboard om aan te tonen dat er data van beschikbaar is maar niet op het juiste niveau. Ter aanvulling op de 0-meting van het AFC-concept kan worden gedacht om deze data alsnog te verzamelen op het juiste niveau.

5 Conclusie

Het doel van dit project is het verkrijgen van een indicatie van de seniorvriendelijkheid van Den Haag en om de mate van dit thema te agenderen in het beleid. Door middel van de operationalisering van indicatoren ten aanzien van AFC op basis van bestaande data, de opname van data van de gemeente Den Haag in het Wijkdashboard AFC en de huidige rapportage is voldaan aan het verkrijgen van beleidsinput en is deze inzichtelijk gemaakt. Het Wijkdashboard maakt het mogelijk om de wijken van Den Haag te analyseren, te beoordelen en te visualiseren op seniorvriendelijkheid. Dit is enerzijds gedaan op de generieke beoordelingscriteria van de WHO, en anderzijds op de aspecten die relevant zijn voor de seniorvriendelijkheid van wijken gebaseerd op de uitkomsten van de focusgroepen en derhalve de unieke context van Den Haag weergeven. Dit kan ondersteuning bieden bij het in kaart brengen van de huidige situatie in de wijken en bij het stellen van beleidsprioriteiten voor de toekomst. De wijken kunnen zowel afzonderlijk worden bekeken op de genoemde indicatoren en tevens met elkaar worden vergeleken om zodoende op wijkniveau zicht te hebben op de grootste en kleinste aandachtsgebieden bij het beoordelen van de stad op seniorvriendelijkheid. Op de vraag hoe seniorvriendelijk Den Haag momenteel is, kan met de toekomstige toepassingen van het Wijkdashboard voor Den Haag antwoord worden gegeven. Daarnaast kan door middel van deze studie de seniorvriendelijkheid van Den Haag op een gedetailleerde manier op de beleidsagenda worden gezet, waarmee de tweede doelstelling is behaald.

6 Literatuur

Cohen-Mansfield, J., D. Shmotkin & S. Goldberg (2009), Loneliness in old age: longitudinal changes and their determinants in an Israeli sample. *Int. Psychogeriatr.* 21(6), pp. 1160-1170.

Dykstra, P.A. & J. de Jong-Gierveld (1999), Differential indicators of loneliness among elderly. The importance of type of partner relationship, partner history, health, socioeconomic status and social relations. *Tijdschrift Gerontol. Geriatr.* 30(5), pp. 212-225.

Gerst-Emerson, K., T.E. Shovali & K.S. Markides (2014), Loneliness among very old Mexican Americans: findings from the Hispanic established populations epidemiologic studies of the elderly. *Arch Gerontol Geriatr.* 59(1), pp. 145-149.

Honigh-de Vlaming, R, A. Haveman-Nies, I. Bos-Oude Groeniger, L. de Groot & P. van 't Veer (2014), Determinants of trends in loneliness among Dutch older people over the period 2005-2010. *J. Aging Health*, pp. 422-440.

Mullins, L. C., C.H. Elston & S.M. Gutkowsi (1996), Social determinants of loneliness among older Americans. *Genet. Soc. Gen. Psychol. Monogr.* 122(4), pp. 453-473.

Steffler, N., & L. Kaldeway (2010), City of Kawartha Lakes age-friendly project assessment: report to the community. Kawartha Lakes: City of Kawartha Lakes. The New York Academy of Medicine (2008), Towards an age-friendly New York City: a findings report. New York: Academy of Medicine.

Tilburg, van, T., B. Havens & J. de Jong-Gierveld (2004), Loneliness among older adults in The Netherlands, Italy and Canada: a multifaceted comparison. *Can. Journ. Aging* 23(2), pp. 169-180.

World Health Organization (2007), Global age-friendly cities: a guide. Geneva: World Health Organization. http://www.who.int/ageing/publications/Global_age_friendly_cities_Guide_English.pdf. Geraadpleegd: 4 februari 2015.

World Health Organization (2012), Global age-friendly cities: assessment city of Philadelphia. <http://www.phila.gov/aging/Documents/Age%20Friendly%20Cities%20Assessment%202.7.13.pdf>. Geraadpleegd: 4 februari 2015.

World Health Organization (2014), Measuring the age-friendliness of cities: a guide to using core indicators. Kobe: WHO.

6.1 Literatuurselectie van basisliteratuur wijkdashboardtemplate TNO⁴

Boldy, D., L. Grenade & G. Lewin (2011), Older people's decisions regarding 'ageing in place': a Western Australian case study. *Journal on Ageing* 30(3), pp. 136-142. Burr, J.A. & J. E. Mutchler (2007), Residential independence among older persons: community and individual factors. *Population Policy Research and Review* 26(1), pp. 85-101.

Cramm, J.M., H. van Dijk, F. Lötters, J. van Exel & A. P. Nieboer (2011), Evaluating an integrated neighbourhood approach to improve well-being of frail elderly in a Dutch community: a study protocol. *BMC Research Notes* 4:532, pp. 1-2.

Dye, C.J., D.F. Willoughby & D.G. Battisto (2011), Advice from rural elders: what it takes to age in place. *Educational Gerontology*, pp. 74-93.

Hillcoat-Nalletamby, S., J. Ogg, S. Renaut & C. Bonvalet (2010), Ageing populations and housing needs: comparing strategic policy discourses in France and England. *Social Policy and Administration* 44(7), pp. 808-826.

Kendig, H., C. Browning, R. Pedlow, Y. Wells & S. Thomas (2010). Health, social and lifestyle factors in entry to residential aged care: an Australian longitudinal analysis. *Age and Ageing* 39(3), pp. 342-249.

Lui, C.W., J.A. Everingham, J. Warburton & M. Cuthill, H. Barlett (2009), What makes a community age-friendly: a review of international literature. *Australasian Journal on Ageing* 28(3), pp. 116-121.

Nihtila, E. & P. Martikainen (2008), Why older people living with a spouse are less likely to be institutionalized: the role of socioeconomic factors and health characteristics. *Scandinavian Journal of Public Health* 36, pp. 35-43.

Rioux, L. & C. Werner (2011), Residential satisfaction among aging people living in place. *Journal of Environmental Psychology* 31(2), PP. 158-169.

Oswald, F., H.W. Wahl, O. Schiling, C. Nygren, A. Fänge, A. Sixsmith, J. Sixsmith, Z. Széman, S. Tomsone & S. Iwarsson (2007), Relationships between housing and healthy aging in very old age *The Gerontologist* 47(1), pp. 96-107.

Sabia, J.J. (2012), There's no place like home: a hazard model analysis of aging in place among older homeowners in the PSID. *Research on Ageing* 30(1), pp. 3-35.

Tomita, N., K. Yoshimura & N. Ikegami (2010), Impact of home and community-based services on hospitalization and institutionalization among individuals eligible for long-term care insurance in Japan. *BMC health services research* 10:345, pp. 1-3.

Wentzel, C., H. Rose & K. Rockwood (2001), Measures of the influence of the physical environment on adverse health outcomes. *International Psychogeriatrics* 13, pp 215-221.

⁴ Uitgebreide literatuurlijst opvraagbaar

A WHO-criteria

Checklist of Essential Features of Age-Friendly Cities	
Outdoor spaces and buildings	
1.01	☐ Public areas are clean and pleasant.
1.02	☐ Green spaces and outdoor seating are sufficient in number, well-maintained and safe
1.03	☐ Pavements are well-maintained, free of obstructions and reserved for pedestrians.
1.04	☐ Pavements are non-slip, are wide enough for wheelchairs and have dropped curbs to road level.
1.05	☐ Pedestrian crossings are sufficient in number and safe for people with different levels and types of disability, with nonslip markings, visual and audio cues and adequate crossing times.
1.06	☐ Drivers give way to pedestrians at intersections and pedestrian crossings.
1.07	☐ Cycle paths are separate from pavements and other pedestrian walkways.
1.08	☐ Outdoor safety is promoted by good streetlighting, police patrols and community education.
1.09	☐ Services are situated together and are accessible.
1.10	☐ Special customer service arrangements are provided, such as separate queues or service counters for older people.
1.11	☐ Buildings are well-signed outside and inside, with sufficient seating and toilets, accessible elevators, ramps, railings and stairs, and non-slip floors.
1.12	☐ Public toilets outdoors and indoors are sufficient in number, clean, well-maintained and accessible.
Transportation	
2.01	☐ Public transportation costs are consistent, clearly displayed and affordable.
2.02	☐ Public transportation is reliable and frequent, including at night and on weekends and holidays.
2.03	☐ All city areas and services are accessible by public transport, with good connections and well-marked routes and vehicles.
2.04	☐ Vehicles are clean, well-maintained, accessible, not overcrowded and have priority seating that is respected.
2.05	☐ Specialized transportation is available for disabled people.
2.06	☐ Drivers stop at designated stops and beside the curb to facilitate boarding and wait for passengers to be seated before driving off .
2.07	☐ Transport stops and stations are conveniently located, accessible, safe, clean, well lit and well-marked, with adequate seating and shelter
2.08	☐ Complete and accessible information is provided to users about routes, schedules and special needs facilities.
2.09	☐ A voluntary transport service is available where public transportation is too limited.
2.10	☐ Taxis are accessible and affordable, and drivers are courteous and helpful.
2.11	☐ Roads are well-maintained, with covered drains and good lighting.
2.12	☐ Traffic flow is well-regulated.
2.13	☐ Roadways are free of obstructions that block drivers' vision.
2.14	☐ Traffic signs and intersections are visible and well-placed.
2.15	☐ Driver education and refresher courses are promoted for all drivers.
2.16	☐ Parking and drop-off areas are safe, sufficient in number and conveniently located.
2.17	☐ Priority parking and drop-off spots for people with special needs are available and respected.

Housing	
3.01	☐ Sufficient, affordable housing is available in areas that are safe and close to services and the rest of the community.
3.02	☐ Sufficient and affordable home maintenance and support services are available.
3.03	☐ Housing is well-constructed and provides safe and comfortable shelter from the weather.
3.04	☐ Interior spaces and level surfaces allow freedom of movement in all rooms and passageways.
3.05	☐ Home modification options and supplies are available and affordable, and providers understand the needs of older people.
3.06	☐ Public and commercial rental housing is clean, well-maintained and safe.
3.07	☐ Sufficient and affordable housing for frail and disabled older people, with appropriate services, is provided locally.
Social participation	
4.01	☐ Venues for events and activities are conveniently located, accessible, well-lit and easily reached by public transport.
4.02	☐ Events are held at times convenient for older people.
4.03	☐ Activities and events can be attended alone or with a companion.
4.04	☐ Activities and attractions are affordable, with no hidden or additional participation costs.
4.05	☐ Good information about activities and events is provided, including details about accessibility of facilities and transportation options for older people
4.06	☐ A wide variety of activities is offered to appeal to a diverse population of older people.
4.07	☐ Gatherings including older people are held in various local community spots, such as recreation centres, schools, libraries, community centres and parks.
4.08	☐ There is consistent outreach to include people at risk of social isolation.
Respect and social inclusion	
5.01	☐ Older people are regularly consulted by public, voluntary and commercial services on how to serve them better.
5.02	☐ Services and products to suit varying needs and preferences are provided by public and commercial services.
5.03	☐ Service staff are courteous and helpful.
5.04	☐ Older people are visible in the media, and are depicted positively and without stereotyping.
5.05	☐ Community-wide settings, activities and events attract all generations by accommodating age-specific needs and preferences.
5.06	☐ Older people are specifically included in community activities for "families".
5.07	☐ Schools provide opportunities to learn about ageing and older people, and involve older people in school activities.
5.08	☐ Older people are recognized by the community for their past as well as their present contributions.
5.09	☐ Older people who are less well-off have good access to public, voluntary and private services.
Civic participation and employment	
6.01	☐ A range of flexible options for older volunteers is available, with training, recognition, guidance and compensation for personal costs.
6.02	☐ The qualities of older employees are well promoted.
6.03	☐ A range of flexible and appropriately paid opportunities for older people to work is promoted.
6.04	☐ Discrimination on the basis of age alone is forbidden in the hiring, retention, promotion and training of employees.
6.05	☐ Workplaces are adapted to meet the needs of disabled people.
6.06	☐ Self-employment options for older people are promoted and supported.

6.07	☐ Training in post-retirement options is provided for older workers.
6.08	☐ Decision-making bodies in public, private and voluntary sectors encourage and facilitate membership of older people.
Communication and information	
7.01	☐ A basic, effective communication system reaches community residents of all ages.
7.02	☐ Regular and widespread distribution of information is assured and a coordinated, centralized access is provided.
7.03	☐ Regular information and broadcasts of interest to older people are offered.
7.04	☐ Oral communication accessible to older people is promoted.
7.05	☐ People at risk of social isolation get one-to one information from trusted individuals.
7.06	☐ Public and commercial services provide friendly, person-to-person service on request.
7.07	☐ Printed information – including official forms, television captions and text on visual displays – has large lettering and the main ideas are shown by clear headings and bold-face type.
7.08	☐ Print and spoken communication uses simple, familiar words in short, straightforward sentences.
7.09	☐ Telephone answering services give instructions slowly and clearly and tell callers how to repeat the message at any time.
7.10	☐ Electronic equipment, such as mobile telephones, radios, televisions, and bank and ticket machines, has large buttons and big lettering.
7.11	☐ There is wide public access to computers and the Internet, at no or minimal charge, in public places such as government offices, community centres and libraries.
Community and health services	
8.01	☐ An adequate range of health and community support services is offered for promoting, maintaining and restoring health.
8.02	☐ Home care services include health and personal care and housekeeping.
8.03	☐ Health and social services are conveniently located and accessible by all means of transport.
8.04	☐ Residential care facilities and designated older people's housing are located close to services and the rest of the community.
8.05	☐ Health and community service facilities are safely constructed and fully accessible.
8.06	☐ Clear and accessible information is provided about health and social services for older people.
8.07	☐ Delivery of services is coordinated and administratively simple.
8.08	☐ All staff are respectful, helpful and trained to serve older people.
8.09	☐ Economic barriers impeding access to health and community support services are minimized.
8.10	☐ Voluntary services by people of all ages are encouraged and supported.
8.11	☐ There are sufficient and accessible burial sites.
8.12	☐ Community emergency planning takes into account the vulnerabilities and capacities of older people.

B Wijken Den Haag

Stadsdeel	Wijken Den Haag
Centrum	Archipelbuurt
	Zeeheldenkwartier
	Willemspark
	Centrum
	Schilderswijk
	Transvaalkwartier
	Groente en Fruitmarkt
Escamp	Rustenburg en Oostbroek
	Leyenburg
	Bouwlust en Vrederust
	Morgenstond
	Zuiderpark
	Moerwijk
	Wateringse Veld
Haagse Hout	Benoordenhout
	Haagse Bos
	Mariahoeve en Merlot
	Bezuidenhout
Loosduinen	Bohemen & Meer en Bos
	Kijkduin en Ockenburgh
	Kraayenstein en de Uithof
	Loosduinen
	Waldeck
Laak	Laakkwartier en Spoorwijk
	Binckhorst
Leidschenveen-Ypenburg	Hoornwijck
	Ypenburg
	Forepark
	Leidschenveen
Segbroek	Bomen- en Bloemenbuurt
	Vogelwijk
	Vruchtenbuurt
	Valkenboskwartier
	Regentessekwartier
Scheveningen	Oostduinen
	Belgisch Park
	Westbroekpark en Duttendel
	Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes
	Scheveningen

	Duindorp
	Geuzen- en Statenkwartier
	Zorgvliet
	Duinoord

C Functioneringsprofielen

Toelichting op de totstandkoming van de functioneringsprofielen voor Den Haag AFC.

Voor het project Den Haag AFC zijn de TNO functioneringsprofielen opgenomen in het template. Deze gegevens zijn opgenomen op stadsniveau en gebaseerd op de bevolkingsprognoses voor 65 plussers, CBS data 2009 en bevolkingsprognoses 2014-2030. De CBS data geeft een gemiddelde van Nederland. Wanneer voor de functioneringsprofielen gebruik gemaakt kan worden van lokale data (op wijkniveau) kan dit leiden tot andere prevalenties.

In onderstaande tabel is aangegeven wat de verschillende functioneringsprofielen inhouden.

Tabel 1. Toelichting TNO functioneringsprofielen

Functioneringsprofiel	Beschrijving
Functioneringsprofiel 1 (65+)	Aantal personen dat geen fysieke problemen heeft en geen lichte/matige dementie
Functioneringsprofiel 2 (65+)	Aantal personen dat geen fysieke problemen heeft, maar wel lichte/matige dementie
Functioneringsprofiel 3 (65+)	Aantal personen dat mobiliteitsproblemen heeft en geen lichte/matige dementie
Functioneringsprofiel 4 (65+)	Aantal personen dat mobiliteitsproblemen heeft en ook lichte/matige dementie
Functioneringsprofiel 5 (65+)	Aantal personen dat problemen heeft met mobiliteit en zelfzorg en geen lichte/matige dementie
Functioneringsprofiel 6 (65+)	Aantal personen dat problemen heeft met mobiliteit en zelfzorg en ook lichte/matige dementie
Functioneringsprofiel 7 (65+)	Aantal personen dat ernstige fysieke problemen heeft en geen lichte/matige dementie
Functioneringsprofiel 8 (65+)	Aantal personen dat ernstige fysieke problemen heeft en ook lichte/matige dementie
Functioneringsprofiel 9 (65+)	Aantal personen dat ernstige dementie heeft (ongeacht hun fysieke toestand)

D Tabellen

Tabel 1 Missende data met bron per AFC thema.

Indicatoren	Bron	Vanzelfsprekend op orde in Nederlandse context?
Publieke ruimte		
Aantal openbaar toegankelijke gebouwen	AFC assessment/blijkt uit FGG R'dam	
Gescheiden fietspaden en wandelpaden	Focusgroep/AFC assessment/TNO Wijkdashboard	
Openbare toiletten	AFC assessment	
Diensten liggen dicht bij elkaar en zijn toegankelijk (populatie)	AFC Checklist	
Diensten liggen dicht bij elkaar en zijn toegankelijk (65+) n=??	AFC Checklist	
Speciale klantenservice regelingen voor ouderen (populatie)	AFC Checklist	
Speciale klantenservice regelingen voor ouderen (65+) n=??	AFC Checklist	
Aanwezigheid bankjes	Focusgroep	
Transport		
Aanwezigheid van taxibusje/wijkbus	Focusgroep/TNO Wijkdashboard	
Kosten openbaar vervoer	Focusgroep/AFC assessment	Ja
Frequent en betrouwbaar OV	Focusgroep/AFC assessment/TNO Wijkdashboard	
Bushaltes (bus stopt naast stoeprand, chauffeurs wachten tot passagiers zitten)	Focusgroep	
Parkeren en drop-off	AFReport-web	
Brede fietspaden	Focusgroep	
Toegankelijke en betaalbare taxi's	AFC assessment/TNO Wijkdashboard	
Afstand tot OV (halte bus)	Focusgroep/AFReport-web/expert opinion	
Afstand tot OV (halte tram)	Focusgroep/AFReport-web/expert opinion	
Bereikbaarheid met het OV	AFC assessment	
Onderhoud, toegankelijkheid en zitplaatsen voertuigen OV	Focusgroep/AFC assessment	Ja
Halte en station gunstig gelegen	AFC assessment	
Complete en toegankelijke informatie OV	AFC assessment	Ja
Verkeersstroom	AFReport-web	
Gespecialiseerd vervoer voor mensen met een handicap	AFC assessment	Ja

Gehandicaptenparkeerplaatsen	AFC assessment	
Vrijwilligers OV beschikbaar (indien beperkt OV)	Focusgroep	
Sociale- en gezondheidsvoorzieningen		
Betrouwbare onderhoudsdiensten	AFReport-web	
Kwaliteit van de zorg	AFC Checklist	
Huisvesting		
Aandeel woningen toegankelijk met lift	Focusgroep	
Betaalbare levensloopbestendige seniorenwoningen	Focusgroep/AFReport-web	
Mutatiegraad 65+	TNO Wijkdashboard	
Aantal gelijkvloerse, aanpasbare woningen	TNO Wijkdashboard	
Nultredenwoningen	AFC assessment	
Wachttijd 65+	AFReport-web	
Onderhoud woningen en ondersteunende diensten	AFReport-web/AFC assessment	Ja
Woningaanpassingen zijn beschikbaar en betaalbaar	AFReport-web	Ja
Goede huisvesting (beschutting tegen het weer etc.)	AFC Checklist	Ja
Publieke en commerciële huurwoningen zijn schoon, goed onderhouden en veilig	AFC Checklist	Ja
Huisvesting met passende diensten worden lokaal geleverd	AFC Checklist	
Sterrenklasse sociale huur Woningplattegronden		
Sociale participatie		
Activiteiten in de buurt	AFReport-web/AFC assessment/Focusgroep	
Deskundigheidsbankje (verbinden mensen)	Focusgroep	
Vervoer naar activiteiten	AFReport-web	
Respect en sociale integratie		
Samenwerking tussen kerk en gemeente	Focusgroep	
Ouderen met jongeren linken	AFReport-web/Focusgroep	
Communicatie en informatie		
Wijkkrant/community newsletters	Focusgroep/AFReport-web/AFC assessment	
Internet cafés	AFC assessment	
Aantal deelnemers I-pad café		

Tabel 2 Data op ander schaalniveau per AFC thema.

Indicatoren	Beschikbaar data-niveau
Algemene Gegevens	
Functioneringsprofielen	Stadsniveau

Publieke ruimte	
Openbare ruimten zijn schoon en aangenaam	Stadsdeelniveau
Veilige voetgangersoversteekplaatsen	Stadsniveau
Sociale participatie	
Percentage eenzamen (65+)	Stadsdeelniveau
Sociale kwaliteit woonomgeving	Stadsdeelniveau
Gebui k ooievaarspas	Stadsdeelniveau
Respect en sociale integratie	
Uitgesloten voelen (65+)	Stadsdeelniveau
Activiteiten ondernomen om buurt te verbeteren	Stadsdeelniveau
Omgang tussen Hagenaars Nederlandse en buitenlandse afkomst	Stadsdeelniveau
Gemeenschap en gezondheidszorg	
Huishoudelijk hulp/thuiszorg	Stadsniveau
Zorguitgaven	Stadsniveau